

Progovara za tim br. Guštin i naglasuje, kako je zbilja Šibenski Sokol okupio oko sebe čitko sokolstvo u pokrajini u jedno istinsko, žarko oduševljenje za narodnu stvar i tim najbolje odgovorio svom uzvišenom zadatku. Pozdravlja ga od svega srca na ime „Saveza hrv. sokolskih društava“ sa uzhitim: Zdravo!

Uzimlje za tim rieč vodja splitskih vatrogasaca brat Senjanović, koji naglasuje uzajamni vez ljubavi i sklada između Sokola i vatrogasaca, koji se sa Sokolom smatraju jedno. Na toj podlozi da će se nastaviti rad.

Govorili su još upravitelj splitske glazbe Mujčičić, preporučujući slogu svih hrvatskih živalja, dr. Anle Dulbić, brat dr. Arneri načelnik Korčule, brat Angelinović suradnik „Hrv. Krune“ pravnik, brat Štrkalj iz Drniša narodni zastupnik, brat L. F. Lupis i brat Pavao Roca.

Svi su ovi govori bili prodahniti živim patriotizmom, te su dokazom, da Sokolstvo i u nas stiče sve više simpatija i da mu već svak priznaje veliku zamašnu ulogu u borbi naroda za njegovu bolju budućnost.

Baš kad su dovršeni govori i svijet se sa plokate počeo razilaziti, stalo se na nebu vedriti. Svaki se tome poveselilo, jer uvidio, da će okrenuti liepo vrijeme za

Javnu vježbu.

Već u 3 i pol sata počeo narod jatome grnuti u vježbalište sa svih ulaza. U tili čas bile su pune prvo jedna, pa druga tribina sa ložama. Nježvjerjatnom brzinom bilo se zapremnjeno i tribine i lože i prostori za sjedanje i za stajanje. U ciglo pol sata unišilo je bez ikakve sumnje 4500 duša. Pogledati u onaj čas na tribine krcate raznolikog svijeta bila je uprav divota. Takova šta još ne vidje Šibenik. A krasno je bilo tim više, što se je vaš taj silni svijet bio smjestio na tribine i lože, koje su za ovu prigodu bile divno dekorirane, okičene i narešene na način, da je svak uživao gledati u one komplekse svijeta i uresa.

Točno u 4 sata, kako u razporedu, stupaju na vježbalište Sokoli Krešimirove župe, sa nekoliko njih iz Korčule, svega 146, da posle nastupa izvede proste vježbe. Ove su bile izvedene najvećom preciznošću i vještinom, tako, da ih je pri svakoj pauzi silno občinstvo nagradilo pjeskanjem i odobrovanjem.

Odmah zatim izvedena je 3. tačka programa: Vježbe zastavicama ženskog podmladka Šibenskog Sokola. Ove su se vježbe silno svidjale, jer su male Sokolaičke pokazale zbilja veliku tačnost i uzornu disciplinu, zašto su i bile zanosno od občinstva povladjivane i osokoljene na uztrajnost u daljnij vježbama.

Prošlo se po tom na 4. tačku programa: skupine, koje je krasno izveo hrvatski Sokol zadarski, pod vještim ravnanjem učitelja mu br. Pačića. Zadrani su bili preko tih vježba neprestano predmetom burnog povladjivanja i klicanja: „Živjeli Zadrani!“

Nakon toga muški podmladak Krešimirove župe, njih 160, izveo 5. tačku, vježbe zastavicama. I ove su vježbe uspjele vrlo krasno i dojmile se občinstva na osobit način radi njihove ljepote, točnosti i uzoritog reda.

Izvršene su po tom vježbe na spravama sa skupinom šibenski Sokol na preči, ručam i konju. Ove vježbe bile su popravnice živim zanimanjem svih prisutnih, a iztakose se u njima poznati vrstni sokolaiši Protega Vicko i Tikulin Josip.

Izvedene su onda vježbe činjevim a od 36 Sokola šibenskih, kaštelanskih, bentinskih i dvaju Sokola iz Novigrada. Milota bijaše gledati izvajanje ovih krasnih vježaba, pri kojima ne znaš, čemu da se više diviš, da li njihovoj ljepoti i zanimivosti ili tačnosti, kojom su bile izvrsne.

Slijedile su nakon toga vježbe na spravama, izvajane od prednjačkih zborova Korčule, Spljeta, Šibenika i Zadra. Preko cijelog vježbališta porazmješene su sprave, a na njima se sokoli natječu, koji će bolje i ljepše da se izkaže. Svi skupa zadobiše obću pohvalu, a između njih spominjemo radi osobite vještine braću učitelje splitskog i zadarskog Sokola.

Došlo se do zadnje točke programa t. j. do vježba kopoljima, u kojima je sudjevalo 36 sokola Šibenika i Mandaline. Svak je željno, napeto očekivao ovu vježbu, prvu ovake vrsti u Dalmaciji, za koju su se nauš Sokoli uprav marno spravljali svih ovih posljednjih dana. Kad su stupili na vježbalište kopoljima čuo se obći odjek veselja. Počelo se već smrkavati, ali danju svjetlost zamienila odmah snažna električna razsvjeta, smještena naročito na vježbalištu. Vježbe kopoljima izvedene su da nije mogće bilo ljepše ni bolje, te su bile zbilja dostojni završetak ove krasne javne vježbe, koja ukupno doista bilježi pravi napredak našeg sokolstva u vježbanju i jačanju svojih mišica i u sokolskoj disciplini.

Da je ova javna vježba uspjela ovako krasno, na sveobće zadovoljstvo, zahvaliti je ne samo maru i ljubavi svih skupa sokolaiša, nego i onome, koji se je svojski, uprav požrtvorno zauzeo, da sve za tu javnu vježbu spremi i uredi, a to je br. Niko Blažević, podvodja Krešimirove župe, koji je svojom zauzetnošću i sposobnošću najbolje zamienio sve dosadašnje učitelje našeg Šibenskog Sokola. Njemu hvala, a hvala uzanj i br. Vicku Protegi na zauzimanju oko vježba na spravama.

Djelatnost odbora.

Da je ova krasna, impozantna sokolska svečanost sa svakog pogleda tako divno i uredno uspjela, zahvaliti je svakako svim onim odborima, koji su bili ustanovljeni svaki sa svojom posebnom zadaćom, kako je to već bilo navedeno u ovom listu. Treba priznati, da su se svi zauzeli da im posao što bolje podje za rukom, da se što bolje odazovu svom zadatku, a napose pak izličemo eksekutivni odbor, kojemu je bio duša neumorni br. Krešimir Novak, onda odbor za uređenje vježbališta, u kojemu nije žalio truda član br. Hinko Bulat, a uzanj br. Riko Delfin, Fino Dellin, Blaž Fakčević, i Marko Cippico. Hvalu zaslužuju odbori za kijeenje grada, za zajednički objed, za doček gostiju, a osobitu pak hvalu i priznanje zaslužuje gospojinski odbor, koji je uprav rodoljubnim žarom pregno, da izvrši svoj častni zadatak, u čemu je postigao najljepši uspjeh.

Kad smo pri ovome izraziti je hvalu i tvrdki A. Šupuk i Sin, što je Sokolu izišla u susret namještajem elek. svjetlosti u obć. perivoju i na vježbalištu, kao što i g. Mati Matačić na ustupljenom drvju, braći Skoton na saradnji za dekoriranje vježbališta, te društvu „Sufid“ u Crnici, koje je takodjer pokazalo spremnost, da udovolji Sokolu.

Bakljada i odlazak gostiju.

Na pol 8 u večer šibenska glazba počela je udarati pod Sokolanom. Tu se odmah počeli sokoli kupiti i vrstati u redove, da se sprema na odlazak.

Oko 9 krenula je već uređena povorka s bakljama uz bengalsku razsvjetu put kolodvora, da odprati braću Drniške i Splitske sokole.

Na kolodvoru je razstanak bio skroz srdačan. Sjalila se tu opet sila naroda, te nastu urnebesno klicanje i pozdravljanje. U pol 9 vlak odjuri sred vesle svirke glazba i neprestanog klicanja „Do videva u Zadru!“

Za tim se povorka vratila u grad preko Varoša, kroz glavnu ulicu, plokatu bazilike i sašla na obalu i došla do glavnog pristaništa. Kroz to vrijeme oduševljenje Sokola, naroda i krasnog spola dostiglo je vrhunac u gromornom klicanju, pjevanju rodoljubnih pjesama, a sve uz svirku glazba i uz bengalične kriesove i vatromete.

Oko 11 sati tekar ukraše se Zadrani na „Cetini“. Dok su se ukrcavali, progovorise sa parobroda br. Škarpia i Dr. M. Kvrce, na što im odvrati br. Dr. Krstelj. Kad se parobrod počeo odtiskivati nastu divan, ganutljiv prizor. Sve kliče, pozdravlja, maše, pjeva, a glazbe udaraju, bengali i vatromete se pale sa broda i obale, a na ulazu kanala pucaju mužari i gore vatre. To je bio moment neopisivog dojma, koji se više ne zaboravlja, a koji se ponovio pri odlasku Kaštelana, Biogradjana, Rogozničana, Primoštenca, Skradinjana, Vodičana, Betinjana, Murterinjana, Bibinjanca, Novigradjana, Benkovičana i tolikih drugih lokaliteta iz otoka i primorja.

Tek oko ponoći smirilo se na obali i u gradu, a morem se i krajem vraćali svojim kućama brojni mil gosti, između njih i Korčulani i Makarani, koji krenuše za ranijega radi daleka puta odpraćeni takodjer riedkim veseljem; vraćali su se noseći sobom uspomenu na veliku ovu sokolsku svečanost, koja je bez sumnje najljepša svečanost, koju je do sad Dalmacija zapamtila.

Korčulani zanesenii slavlom i bratskim dočekom na povratku u svoje mjesto odpravise odmah Šibenskom Sokolu toplu zahvalnu brozjavku.

Iz svih većih mjesta pokrajine, te iz Banovine i ostalih hrv. zemalja stigle su tog sponenitog dana našem Hrvatskom Sokolu toliki i toliki vraći, zanosni bratski brozjavni pozdravi.

Čestitamo od svega srca na prekrasno uspjeloj ovj slavi našem Sokolu, koji neka cvate, raste i napreduje. Zdravo!

Čestitamo i Šibeniku, koji se je ovom slavlom ne samo visoko moralno digao kao hrvatski grad, već koji je imao i materijalne koristi od silnog mnoštva učestnika.

Čitatelji i učestnici neka oprostite, ako smo u ovom izvješću što nehotice radi preobilnosti zanosa i gradiva izostavili; bratska ljubav na to ne gleda, samo nek je i unapred srca i volje za rad oko sretnije nam hrvatske domovine.

Živla Hrvatska!

Političke vesti.

Bienertove konferencije. Barun Bienert pozvao je vodje čeških stranaka za konferenciju na 19. rujna o. g. Na toj će se konienciji vječati o uspostavi radne sposobnosti češkog sabora. Za koji su dan pozvane njemačke stranke još nije ništa poznato.

Amnestija u Bosni i Hercegovini. „Sarajevor Tagblatt“ saznaje navodno iz kompetentnog vrela, da se može sigurnošću naskoro očekivati, da će vladar na dan proklamacije bosanskog ustava objelodaniti i veliku amnestiju i ta će se amnestija protezati na one, koji su već osuđeni i one koji se nalaze još pod istragom. Nadalje će se amnestirati i vojnički bjegunci te onakovi, koji nisu radi imovinskih delikata kažnjeni. Nadalje će biti svima onim, koji imaju plati globe radi šumske štete, kazan oproštena. I političkim zločincima izagnanim iz Bosne oprostiti će se kazan. Muslimanskim emigrantima dozvoliti će se povratka u domovinu.

Rusko-njemački sporazum u pogledu Turske. Ruskim poslanikom u Carigradu imenovane je poznati diplomata, dosadašnji tajnik u ministarstvu vanjskih poslova Čarikov. Njegovo su imenovanje englezki i francuski politički krugovi simpatično pozdravili, jer su se nadali, da će kao stari protivnik njemačke politike mnogo u Carigradu učiniti, da se smanji njemački utpliv. Medjutim se čini, da su se grdno prevarili. „Novoje Vremja“ javlja, kako je Čarikov izjavio, da Njemačka i Rusija imaju u Turskoj iste ciljeve, a ti su: da se Turska razvije na temelju mladoturskih načela do jake države i da svi podanici otomanske države bez razlike narodnosti i vjere budu jednakopravni. Zato se Rusija ne smije boriti protiv njemačkog utpliva, već šta više, treba da traži neki sporazum s Njemačkom u pogledu turskih odnošaja.

Trgovacki ugovor s Crnogorom. Pri svrsi razgovora sa odjelnim predstojnikom u crnogorskom financijalnom ministarstvu gosp. Jovanovićem, izrazio je on želju, da li austro-ugarska monarkija pri sklapanju ugovora sa Crnogorom posljednjog podielila koncesiju, da može u pogranično područje uvadjeti živu blago i proizvode njegove. Vladina osnova naime izključuje uvajanje živog blaga u monarhiju iz Crne Gore. Ova točka je dala svedobno povoda opravdanim prigovorima sa strane njekolicne dalmatinskih zastupnika proti vladi, jer su oni zahtjevali po što po to da se za Boku Kotorsku u slučaju sklopljenja trgovackog ugovora sa Crnogorom dozvoli uvoz živog blaga. Izjava g. Jovanovića nas je ponukala, te smo se obratili na kompetentno mjesto da saznamo mišljenje odlučujućih faktora u ovom pitanju. Zadovoljstvom konstatiramo, da su mjerodavni činbenici iz sklopljenja trgovackog ugovora sa Crnogorom za južnu Dalmaciju staviti u kriepost sve blagodati, te se odnose na pogranično područje glede uvoza živog blaga iz Crne Gore u Boku Kotorsku.

Pokrajinske vesti.

Sukob između kriomčara i financijalnih stražara na Crnogorskoj granici. Pišu nam iz Budve dne 22. kolovoza t. g.: Financijska patrola sa postaje Braiča, koja bijaše sastavljena od tri stražara t. j. Miloš Ilija, Čubrić Josip i Josižija Petar pri zapljeni njekoliko volova na crnogorskoj granici, bijahu napadnuti od kriomčara, koji neprestano pucahu iz samokresa na financijsku patrolu. Napadaj kriomčara bijaše junački odbijen sa strane financijske straže, kojoj je uspjelo da zapleni volove bez ikakvog dogodjaja.

† Svetozar Višić. U petak je preminuo u Zadru u 60. godini života Svetozar Višić c. k. savjetnik prizivnog suda. Pokojnik je bio rodom iz Dubrovnika, a po osjećanju Srbin. Učen pravnik i izvrstan poznavalac našega jezika, doprinio je i pokojnik jezičnoj evoluciji u sudskoj upravi, usljed koje je hrvatski jezik prokričio sebi mjesta u sudovima dalmatinskih mnogo prije ministarske naredbe od 26. aprila o. g. Pokojnik je imao liepu naobrazbu, a služio je kao kot. sudac u Šibeniku više godina uživajući obće simpatije. Ostavlja za sobom udovicu tešku uciviljenu i više njekaje djece.

Don Ivo Prodan u svom kotaru. U sultu je zastupnik Don Ivo Prodan odputovao na pučke skupštine u Sali i Iz Veliki, koje su se obdržavale u nedjelju, na kojima je on položio račun svog rada. Bill bi ga pratili i zastupnici Dr. A. Dulbić, dr. M. Kvrce i više prijatelja, ali morali su prisustvovati sokolskom

izletu u Šibenik, a skupštine se absolutno nisu mogle odgoditi.

Hrvatski Sokol u Filipjakovu. Sokolska župa bana Palizne dobiva novog člana: namješništvo jo odobrilo statute Hrvatskog Sokola u Filipjakovu. U četu se je već prijavilo mnogo rodoljubne mladosti.

Hrvatski dućan rukotvorina otvara g. Petar Pilić, trgovac u Zadru na 15. rujna i to podružnicu u kojoj će se prodavati rukotvorine i pomodna roba te razni nakiti za gospodje i gospodu. Podružnica će se nalaziti odmah od dućana g. Pilića u ulici sv. Marije, kuća Oštrić i biti će obškrbljena probranom robom a cienne umjerene.

Iz hrvatskih zemalja.

† Dr. Fran Vrbanić. Na 27. pr. mj. preminuo je u Zagrebu Dr. Fran Vrbanić. U pokojniku izgubila je Hrvatska jednoga od najboljih sinova. Za malen hrvatski narod je smrt dra. F. Vrbanića upravo nenadoknadiivi gubitak. Ne samo što su zručajevi i talenti, kao što je pokojnik bio, i u velikim narodima riedki, već što u našoj mladjoj generaciji sve više ponestaje onih sličnih muževa t. zv. stare korenike. U financijalnim pitanjima uživao je dr. Fran Vrbanić glas neospornoga kapaciteta i njegovi govori bijahu u tom pogledu pravo vrela nauke i za same njegove političke protivnike. Kao Hrvat bio je skroz i skroz narodan čovjek i zagovornik sloge Njegovo političko porieto treba tražiti u krugu ljudi i stranke, koje se kupiše oko neumrlg Strossmayera ali kao i nanagodbjenjak znao je nemilosrdno odkrivati poroke i štetnosti nagodbe jače i bolje, nego li mnogi njezin protivnik. Po naravi svojoj oportunističkih tendencija, a po uvjerenju i žalostnom položaju Hrvatske gurnut u radikalnu borbu za obranu samog narodnog bića naše domovine, nije Vrbanić više krat mogao da dovede u sklad svoju prirodu sa potrebom, koju su dogodjaji namitali. To je uzrok, da njegova marljiva politička akcija nije nailazila na šire odzive, dok je u krugu političara, s kojima je radio, bila njegova rieč uvijek primljena sa uvaženjem i štovanjem, pa i onda, kad se njegovi nazori dielili nisu. Sami politički protivnici štovali su u njemu savjestna i triezna mudra i stručnjaka u pitanjima financijalnim. S njime pada u grob jedna od najuglednijih pojava javnoga života, jedan spreman i vrstan pravni naučenjak, stručnjak u financijskoj nauci i riedak rodoljub hrvatski. Već krajem sedamdesetih godina stupa dr. Vrbanić na političko polje, na kojem se borio za prava svoje otačbine i riečju i perom odlučno i uztrajno, tako reći, sve do najskorijih dana, kada ga je nemila i teška bolest obhrvala. Kroz čitav život svoj nalazio se vriedni pokojnik u redovima narodnim, u opoziciji prema tudjinskim režimima. Slava Vrbaniću!

Gradski izbori u Zagrebu. Pri predstojećim gradski izborim odlučan je kompromis između koalicije, Starčevićanaca i socijalno demokratske stranke, proti koaliranim Rauchovcima i frakciji Dr. J. Franka.

Šlika dra. Ljudevita Gaja. U nakladi g. Gjure Noršića fotografa u Krapini izašla je prekrasna reprodukcija Tišovljeve uljene slike dra. Ljudevita Gaja u narodnoj narodnoj nošnji od godine 1834. u smjedjoj boji i veličina 25-42, 41-66 cm. Kako je izvedba odista nešto izvannredno liepa, to je prema tome i ciena slici posve umjerena. Mislimo, da ne bi smjelo biti prave hrvatske kuće bez slike našega velikana i preroditelja, dra. Ljudevita Gaja tim više, što se ova godina slavi kao stogodišnjica njegova rođenja i što je ovo jedina dobra slika, koja nam je do sada sačuvana. Ove slike dobivaju se izključivo kod g. Gjure Noršića, fotografa u Krapini uz cieniu od 2 krune.

Spomen-ploča Petru Preradoviću otkrila se na njegovom rodnom domu u Grabrovici, kraj Pitomače. Odkriće se obavilo u nedjelju 29. pr. mj. u 10 sati prije podne. Pučka je bila svečanost. Kod ove kulturne svečanosti sudjevalo je osim zagrebačkih društava: Obrtna zadruaga, Hrvatska čitaonica, „Hrv. Sokol“ i Vatrogasno društvo iz Pitomače, „Golub“ i Hrv. čitaonica iz Bjelovara, „Preradović“ (sa 100 članova) iz Gjurjeveca, „Rusan“ iz Virja, „Rodoljub“ iz Virovitice, „Hrv. Sokol“ iz Krizevaca i sokolska župa Preradovičeva sa 100 članova. Prigodom te svečanosti izdao je predsjednik svečanoga odbora g. Stj. Janka pučki spis „Život i pjesme Petra Preradovića“, a priredjene su i ukusne razglednice s rodnom pjesnikovom kućom.

Nove smutnje u crkvi?

Kao da su se sve vlasti urotile da našem narodu ne dadu odahnuti, nego mu svakim danom pripravljaju novih zakućica i na-

pasli kojima se ima baviti samo da zaboravi li barem da mu bude otežana radnja za njegove konačne ciljeve. I nije dosta da u ulogu otežavanja i smetanja poduzimlje vlada u jednom ili drugom kraju naše domovine, nego i crkvena vlast neće da zaostane u ovoj mrzkoj raboti protunarodnoj.

Posle izašuća Pija X. na papinsko Prieštoje počeo je iz Rima proti našem narodu oglašivati se neprijazan, neprijateljski duh. Izgleda da tamo hoće pod svaku cijenu da uništi svaki trag našeg jezika u crkvi. Izgleda, da u Rimu sa papinske stolice ne vlada glavav obće crkve, nego čovjek koji je zagrižen talijan, zadojen mržnjom na sve što je hrvatsko u našoj crkvi. U najboljem slučaju reklo bi se da je glavav crkve zaokružen od ljudi, koji misle, da na ovim našim obalam ne žive nego talijani, kojima mi Hrvati hoćemo da zabranimo moliti se kako oni žele, pa drže da je njihova dužnost štitići te ugrožene talijane od hrvatskog biesna. Na nijedan način ne može se promisliti, da u Rimu znadu za amošnje odnošaje i prilike u crkvi, jer kad bi oni za to znali, ne bi poduzimali što poduzimlju.

Posle različitih dekreta proti glagolici, izašao je napokon i onaj od 18. prosinca 1906., kojim se, može se reći, ukida osim glagolice i hrvatski evangelistar, i svaki ritualni čin hrvatskog jezika u crkvi.

Naši biskupi su Rimu odgovorili da oni tog dekreta ne mogu provesti i nisu ga proveli. Na tu lekciju mogli su u Rimu razumjeti, da je vrijeme pustiti u miru naš jezik. Ali kod njih izgleda da vlada irredenta a ne razbor, te sada kao da žele goniti mak na konac. Početkom ovog mjeseca odredila je kongregacija konsistorijalna usljed naročite zapovjedi Pija X. da se objelodani dekret od god. 1906. u svrhu neka vide svi koji se tiče, da se isti mora obluživati pod kaznom smrtnog grieha „sub gravi obedienciae vinculo“.

Dakle tko taj dekret ne bi obluživao upao bi u sve kazne crkvene, ne bi mogao misliti itd. itd. i grieh je smrtni u crkvi, ono što su naši stari kroz vjekove kao amanet čuvali.

Mi mislimo da u Rimu nisu razmišljali na što oni vode naš narod, pa za to upozorujemo sve nadležne, da upru sve svoje sile i zaprieče nove smutnje, smutnje sudbonosne i od nedoglednih posljedica, koje bi nastale, kad bi se u istinu htjelo provesti u našim crkvama što Rim hoće.

I naš narod je čedo božje, i ima pravo da se Bogu molit po prastarom običaju. Taj svoj običaj neće on htjeti pod nijednu cijenu zapustiti. Radi toga je do naših biskupa i svega svećenstva da smutnje zaprieče, a zaprieči će ih, ako ne budu htjeli dirati u svetinje naroda, jer i one su svetinje božje.

Poljodjelska škola.

Spjel, 30. kolovoza.

Spljetska poljodjelska škola jest zavod, koji samo uživa ime a koji niti bilo u kojoj stvari ne odgovara svrsi. Čitaoči će razumjeti kada pročitaju ovo nekoliko redaka, koliko ovaj toli važan zavod koristi našem narodu.

Ova škola stoji preko milijun kruna, ne obazirući se na troškove zgrade te kemičkog laboratorija. Potrošilo se n. p. za samu gvozdeno ogradu s odnosnim zidom ništa manje nego 11.000 kruna. Lanjske godine bijaše zgrada bojadisana na ulje, troškovi za ovu radnju prekoračisne 10.000 kruna. Po prilici se za ovaj zavod koji nema druge svrhe, nego da se znade da postoji troši godišnje preko 100.000 kruna. Htio sam prije nego prodjem na predmet da čitaočima sa brojkama, predočim trošak iste.

Enologija, koja je najvažnija, u koliko nam je poznato, tumači ju jedan učitelj, dočim konobar upravlja jedan drugi, koji ne može tumačiti jer ne poznaje nastavni jezik. Konobar, ako ga sa tako može nazvati, jest obični bačvar niemac, koji će znati i dobroznačajniji bačve, ali o vinu i konobama neima pojma.

Ovaj čovjek bio je nekdo doba konobar sjemeništa pak i sami popovi — premda laici u konobama i vinu, videći njegove vrline, pokazaše mu put kao nesposobnim za tu službu. Za sjemenište dakle ovaj čovjek nije bio sposoban, dočim je za poljodjelsku školu dobar još i danas, te ovaj ima zadaću da podučava naše sinove koje otci šalju u svrhu da uče enoložku znanost u njemačko-hrvatskom jeziku.

Poljodjelska škola koja bi se morala baviti barem u malenome, sa svim granama poljodjelstva ne ima nego jedan vinogradni bez zadržanika američanske loze, tako da djaci ne mogu ni naučiti razlikovati razne vrste američanskih loza. K ovolome posjeduje još jedan vrtić i mali razsadnik voćaka, ako ga se tako može nazvati. Za pokušaje pravljenja vina ne

imaju razpoloživog grožđa već ga moraju kupovati. Nu to ni po jada, jednom će ga imati, samo bi rada znati kako će raditi sa maslinama, koje sigurno neće nikad imati, ili posve kasno, možda kada nas ne bude, jer se masline, koje se moraju posaditi još nalaze u Italiji.

Reći će se kako je to sve slabo zastupano a ipak je škola dobro pohadjana. Na ovo je najlakše odgovoriti svi učenicima imaju podporu, pa tko bi bio budala da nebi upotrebio zgodu da se ne upiše, jer se tamo dobro stoji, bolje nego i kod vlastite kuće.

Uzrok zašto Splićani ne šalju svoju djecu jest jer oni opažaju da koristi nemaju od tog zavoda nikakove pak neće da troše uzaludno svoje vrijeme.

Mislim da bi se hemične analize morale badava praviti, dok se neznamo zašto gospoda veoma masno za to naplaćuju. Čuje se da se utjerani novac dieli u četiri diela i to: polovica po pravu ravnateljju, četvrtina analizatoru, dok ostalo ide u blagajnu poljodjelske škole.

Ni po jada da bi barem čovjek koji sve ovo dobro plati, imao jedan odgovarajući odgovor prama upitu, kao n. p. Čujemo da se je jednom obratio zadarski posjednik sa uzorkom zemlje e da mu odgovore koja bi vrst američanske loze mogla uspijevati bolje. Odgovor je bio sljedeći: „Ugljične kiseline“ tragično, neznam dali iko može ovo razumjeti. Te ovaj plativši sve slano ipak nije ništa znao.

Na pokušajnoj staciji ima više činovnika koji nepoznaju hrvatskog jezika. Uredovni im je jezik njemački a od premnogog posla bave se sa fotografiranjem (može biti u naučne svrhe) a naravno na državne troškove.

Po svemu se vidi da je ne samo leglo niemišine ali da niti u najmanjem dielu ne odgovara svrsi za koju je ustanovljena.

Iz grada i okolice.

Vladine gradnje — pljuni, pa prilipiti!

Otrag godina putem javne dražbe vlada dala prednost Talijanu Tranu uz 2150 po što snižene cijene ponudi gradnja Luke u Vodicama. Talijan proveo i dovršio gradnju po onoj: kakova plaća, onakova i radnja. Jučer parobrod „Vis“ pruživa „Dalmatija“ isao brzinom da mrava nebi bio pred sobom izgao. Jug i struja turili ga tekice prama luci i lukobranu, pa se o potonji očesao a dio lukobrana prosu se kao babji zubi i u dlaku neosiroti obitelj naučitelja Cippicco.

Pečine iz predrimskog i rimskog doba.

Ovih dana g. S. Roca sa bratom Matom i Nikolom Kranjcem u Vodicama, predjel Šabin, otkrili pečinu u glavici (briegu). Uzlaz joj ravan, da čovjek može tek provući se. Pravi ulaza su u četvorini. Silaz na blazu odmah okomit. U latici s obe strane zasječene stube vode u dubinu. Pečina iz vana izgleda ljuti krš, a iznutra posvodjena. Na 2 metra kopanja naiđoše na posvodjeni čemer a pukotine su objepljene klastom. Na dalnjih 2-50 metra naiđoše i na treći posvodjeni čemer. Kroz jedan prorov izmjeriše daljnu okomitu dubljinu 450 metra. Kopanjem nastavljaју i tek će se tačno vidjeti, kako izgleda se pečina širi. U blizini pečine vide se tragovi ruševina iz predrimskog i rimskog doba.

Lična viest.

Jučer poslie podne u 2 sata kreouo je odavle u Zadar naš gradski zastupnik dr. Ante Dulibić, koji je ovdje boravio od petka, te prisustvovao sjajnom sokolskom slavlju.

Na znanje zanimanicima. Obiskrni vojnički magazin u Splitu trebue siena i slame za postelje. Obznanjaju se o tome producenti, da prikažu svoje ponude najdale do 10 t. m. intendenciji vojničkog zapovjedništva u Zadru.

U Krkoviću bila je uredovno ustanovljena bedrenica u junjadi.

Izložba govoda. Namještništvo je odredilo da pokrajinska izložba govoda, ovaca i svinja bude obdržana u Benkovcu na 1 listopada o. god. Obćina Benkovačka pozivlje svoje i susjedne obćinare, da podupru ovu namisao.

Psi u okružnom sudištu. Primamo: Obća je tužba da se u okružno sudište uvode psi, koji služe ne samo na smetnju, već su baš opasni strankama i činovnicima. Do koga je neka providi i odredi da se psi iz sudske zgrade uklone i da se podništvo ne uvode.

Telefon. Ovlašteni smo javiti, da će novoustanovljeni gradski telefon početi da djeluje sutra, najdalje pak prekosutra. Svaki abonent dobit će odmah popis svih telefonskih stacija u gradu. — I tako je i ovo pitanje zgodnog obećanja napokon sretno kraju privedeno.

Nadopuni! U posljednjem svečanom osoblju „Hrv. Rieči“ izostavljena je nehote iz obzira predstavljajuća sokolskog dilet. dram. kluba zauzeta gđa.: Marija Kulč.

Krasni fotografski snimci sokolske nedjeljne slave, koji su pravi odraz veličanstvenosti tog nezaboravnog dana, izvedeni od mjestnih fotografa gg. Anella i Matiazza, izlo-

ženi su u dućanu g. Grimanija i u Sokolani, te se mogu dobiti uz cijenu od K 2 i K 240. Tko želi imat ih kao liepu uspomenu neka se obrati tajniku našeg Sokola bratu K. Novaku.

Splitsko klepatalo, ono plaćeničko trubilo odasvud protjeranog ciganina i njega dostojnih gospodara, upisalo se u sokolskoj našoj svečanosti kako ono obično znađe. Mi za danas nemamo ni vremena ni prostora da mu odgovaramo, ali naš odgovor će uzslideti dojdućim brojem na način da će se viditi jasno zašto splitsko klepatalo klopoče i laže u lice ciele naše zemlje.

Razne viesti.

Snaga američke vojske. Po jednoj brzovjajnoj viesti iz New-Yorka izjavio je predsjednik Taft da su posvema neistinite viesti, da on namjerava efektivnu snagu američke vojske od 88.000 na 80.000 sniziti. Premda američki vojnici ima mjesecnu plaću od 70 do 120 kruna ipak ih se razmijerno malo u vojku javlja. Iza rata sa Španijom nije vojska dosegla više normalnu snagu od 100.000 momaka.

Hrvatska narodna zajednica u Sjevernoj Americi. Nedavno je proslavila „Hrvatska Narodna Zajednica“ u Sjevernoj americi 15-godišnjicu svojega obstanka. Ova zajednica imade svoja 322 odjela po raznim mjestima Sj. Amerike, a ukupno 19 tisuća i 261 bračnih drugova. Ista zajednica je imala godine 1908. 265.170 dolara prihoda, a 229.353 dolara razhoda, po tom suviše 14.823 dolara, kojih sa 114.503 dolara pretiču od godine 1907, čine svotu od 129.826 dolara uloženi u američkim sjevernim papirima.

Česi i liečnički kongres u Pešti. Već je javljeno, da česki liečnici neće sudjelovati na međunarodnom medicinskom kongresu u Pešti, a istodobno da će izdati memorandum na francuzkom jeziku, koji će predati svim izvanjnim članovima kongresa a u kojem će precizirati razloge, zašto ne sudjeluju na kongresu. Taj je memorandum već gotov; u njemu se spominje potlačenost Slovaka i drugih nemagjarskih narodnosti u Ugarskoj. U Ugarskoj vlada deviza, da tamo ne smije biti druge kulture do li magjarske. Dalje se tamo govori o progromima u Ugarskoj i kako se tamo tamnice pune političkim krivicima. Spominju se neki pojedini slučajevi, medju kojima i slučaj zastupnika liečnika dra. Vajde, koji je na poznati način bio napadnut u peštanskom saboru. Nadalje se spominje zagrebački veleizdajnički proces, Memorandum svršava: „Česko liečničtvo smatra svojom svetom dužnošću da digne koprenu sa ove ljage u ustavnoj Evropi i da na pravu mjeru reduciraju lažne viesti o tobožnjoj srdčnosti i velikodušnosti Magjara. Česki su liečnici uvjereni, da bi i liečnici drugih naroda isto to učinili kad bi oni te okolnosti kao oni poznavali.“ Memerandum je potpisan od dra. Hlave, predsjednika česke narodnog komiteta za međunarodnu medicinske kongrese, sada dekana medicinskog fakulteta na českom sveučilištu u Pragu, inače člana gospodske kuće u Beču, zatim od dra. Pešine, predsjednika česke odjela u slavenskom liečničkom odboru, te od dra. Potynecka, predsjednika središnjeg saveza českih liečnika u Českoj, Moravskoj i Šlezkoj.

Sanatorij u Zagrebu.

Bolnica je za mnoge ljude pravo strašilo, a kućna njega je za mnoge bolesnike prava propast, jer znatan dio bolesnika zatre i plaši se bolničkog uređaja, koji je nalik na vojarnu, a opet kod kuće nema potrebitih pomagala za liječenje, niti liečničkog uređaja. Zato u novije doba, naročito nešto imućnijih staleži daju prednost sanatorijima, koji spajaju prednosti bolničke i kućne njega, a nemaju manjkavosti i loših strana bolnice i kućne njega.

U nas u Hrvatskoj u obće na cijelom našem slavenskom Jugu nije bilo dosele pravog modernog uređenog sanatorija, da je bio potreban, dokazuje najbolje činjenica, da je gođimic vrlo liep broj iole, imućnijih ljudi pozalazo na liječenje i na operacije u Gradac, Beč, Peštu i drugamo i plaćalo velike svote za put i za liječenje.

Sada međutim imademo i mi svoj sanatorij, prvi te vrsti na našem Jugu, a po svom uređaju jedan od najmodernijih i najhigijeničnijih u cijeloj monarkiji.

Na zračnom mjestu, frontom na Jelisavinoj ulici, a zaledjem i bašćom na Prilazu, blizu centruma grada izgleda na jednoj strani na zelena polja zagrebačke doline, a na drugoj na vrtove i humke podnožja zagrebačke gore. Svjetlo, biel, zasnovan i izgradjen kao kakav veliki paviljon, izoliran od susjednih kuća, prijatan i vedar kao simbol zdravlja i ozdravljenja, a ne kao kuća bolesti, ulievat će bo-

lesnicima već svojom spoljašnošću nadu i okriepu, spokojnost i radost života.

Zrak, svjetlo, čistota, prijatnost i udobnost, ovo su temeljni principi, po kojima je ovaj sanatorij zasnovan i izgradjen.

Sve bolesničke osobe pojedinooga kata mogu liečnički držati u isti mah na oku iz velikih trijemova za razgovore i posjete. Ako n. pr. bolesnik želi što i zavzovi na električno zvonce, upali se nad vratima sobe mala svjetiljka i ta gori sve dotle, dok tko ne podje u sobu. Ova uredaba omogućuje većinom ambulantanu naravi. Druge dvije paralelno jedna drugoj, odjeljene prostorom za razne aparate i pripreme, a od njih jedna za kužne, a druga za nekužne operacije. Razmjštaj i uređaj ovih dvorana, koje su sve pokrite samo staklenim krovom i sa strane su zatvorene staklom tako, da po danu ulazi u nje sa sviju strana svjetlo (za noć su velike električne lampe sijalice), je najmoderniji.

Svakako su najinteresantnije partije Sanatorija odijeli za operacije i odijeli za liječenje. Operacione dvorane su u posebnom dielu zgrade odostraga. Imade ih tri: jedna manja, više priručna i za lakše slućajeve, većinom ambulantanu naravi. Druge dvije paralelno jedna drugoj, odjeljene prostorom za razne aparate i pripreme, a od njih jedna za kužne, a druga za nekužne operacije. Razmjštaj i uređaj ovih dvorana, koje su sve pokrite samo staklenim krovom i sa strane su zatvorene staklom tako, da po danu ulazi u nje sa sviju strana svjetlo (za noć su velike električne lampe sijalice), je najmoderniji.

Uz ove dvorane imade u sanatorijumu u prizemlju i souterrainu cijeli niz odjela za liječenje: soba za liječenje mrlzom odno ugljične kupelji, fango kupelji, kupelji vrućim zrakom, kupelji električnim svjetlom i parom, hidroelektrične kupelji sa 4 odjela, sve vrsti kupelji sa ljekovitim primjesama; masaža rukama, elektro-masaža, masaža elektro-vibracijom spravama, radioaktivne kupelji. Posebna dvorana za gombanje slobodno i na spravama, za aktivnu i pasivnu gimnastiku, soba za inhalacije sa Bulingovim spravama, na krovu sunčane kupelji, a uz to liepa šetnja po perivoju, sa pogledom na skoro ciele Zagreb i okolice. Naročito je pak sjajno uređen odio za Röntgenizovanje. Sprave su najbolje i praktične konstrukcije, a udešene su za sve vrste radnja, pa je cijeli uređaj jedan od najpodunijih u monarkiji, a svakako najbolji na cijelom našem Jugu. Uz Röntgenovanje imade i sprava za Testalzaciju (D. Arzonvalzaciju), t. j. liječenje Teslinim strujama goleme napetosti.

Da se vidi koliko je uzet u obzir liečnički momenat, dovoljno je iztaknuti, da imade uz stanove za ravnateljja i pomoćno osoblje, 23 sobe za bolesnike i drugih prostorija oko 50, dakle dva puta toliko.

Prostorije za grijanje vodom, za proizvodjanje pare, za desinfekciju i pranje, za kuhanje itd. Sve je to modernim strojevima obskrbljeno, a kuhinja je svjetla, zračna i sjajno uređena, kao malo gdje. Jelo se diže posebnim dizalima u pojedine katove, a sve prostorije su spojene kućnim telefonom. Kuhinja i praone su isto tako higijenički uređene, kao što i sve ostale prostorije.

Zavod je točbe uređen za sve vrste bolesti, osim pošasnijih i umobolnih. Već negotovljenim posjetilo ga je par stranih stručnjaka i svi su nam hvale puni. Zavod se može smatrati u naku ruku novim modelom modernoga Sanatorija, jer su osnivači, ravnatelj dr. Joković i inžinir I. Fischer skupili, putujući inozemstvom sve što je najbolje do sada učinjeno. Potonji umio je sve to organički provesti i spojiti u skladnu cjelinu, te unijeti i u razpored i u planove i u cijeli namještaj puno originalnih momenata vlastite invencije.

Sanatorij je sada gotov. Bieli se poput hrama života ili bolje reći oživljenja. I kada ravnatelj dr. Joković i laika i stručnjaka vodi zavodom i upozoruje na bezkrajnost detalja, neobičnih, novih, praktičnih, higijeničkih, koje u prvi mah i ne zapaža mora jedan i drugi da se čudi maru, promišljenosti, velikom naporu uma i energije, koji je bio potreban, da se sve to u našim prilikama ne samo razumije, nego i kraju privede; a kada se prošetaimo tom zgodom punom zraka, svjetla i komforata skoro da požalimo što nismo bolesni i mi, da se uzmogemo ovdje i na ovakav način liečiti i izliečiti.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)

Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drežga.

Jedna ugledna obitelj prima na stan i hranu, kao poslugu i pranje rublja

troje valjane djece

koja će pohađati realku za cijenu od K 50.

Pobliže se upitati kod uredništva lista.

* Jest u Spljetu Račicev najmodernije uređen. Op. Ur.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

DIONIČKA GIVANICA K 1.000.000

Pričuvena zaklada i pritičci
K 150.000.

Centralna Dubrovnik - - - - -
- - - - - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, obćinama i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razretetnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obroćno odplaćivanje. Osjećuranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovćenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na rućne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

51-52

CEMENT

tvornice Portlandcimenta iz Splita, dobiva se kod mene i to uz cene za 100 kg.:

K 5 na veliko

K 6 na malo.

Preporučam se cijenjenom obćinstvu za narućbe.

Sime Tarle,
trgovac.

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemićko čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA

Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemićko čišćenje kao: obćina, uresna, za šetnju, kazalište i plesove. Osim toga zaštere, proštraće, rukavice od kože itd., razumije se sve u cijelini a boja se čisti pomoćju stroja

„UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i koristno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:

JULIO RAGANZINI
1. IX. Glavna ulica.

Sasvim badava svakomu

ura sa lancem

Da našu tvrdku kao i naše nove žepne ure za gospodu i gospodje objavimo, razšiljimo svakomu uz pripisanu K 1— za troškove (takodje u poštanskim markama) krasnu uru sa lancem i naš ilustrirani cijenik.

Pišite odmah na tvrdku:
HEINRICH WEISS,
Beć 99. Poštanski pretinac. 21—26

Restauracia „Sidru“

prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Čast mi je obznaniti cijenjeno obćinstvu, da se u mojem lokalu toće izabrana vina, kao: dalmatinsko, istrijansko, bielo, desert, refosco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko. - - -

Kuhinja je domaća prve vrsti, koja je obskrbljena u svako doba toplim i mrzlim jelom. - -

Objed I. reda K 1; II. reda 72 fil.

Naznaćiti mi je osobito, da se moja jela priugotavljaju samo sa naravnom mašti.

Preporučuje se veleštovanjem

Strika Antun.

35—52

SANATORIUM U ZAGREBU.

Zavod prvi ove vrsti na slavenskom jugu, uređen je po najmodernijim zahtjevima medicinske znanosti i higijene. Uređen je za sve operativne, unutarnje, oćne i koćne bolesti, za porode, kao i živćane bolesti, te u obće za bolesnike, kojima radi tećkih bolova, starosti ili manjkave kućne njege, treba ovakav zavod. — Izljućeni su od primitka slućajevi pošastni bolesti i umobola. U posebnom fizikalnom odjelu: *hydroterapija, ugljićne i fango-kupelji, radioaktivne kupelji, kupelji, vrućim zrakom, elektrićnim svjetlom, parom, suncem* i raznim ljekovitim prijemama. *Masaža* svih vrsti, *inhaliranja, röntgenizovanje i teslaizacija*. Sve pobliće upute daje:

Uprava „Sanatorija“, Zagreb, Jelisavina ulica br. 18.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osićek, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom obćine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavnic za slućaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liećnićke pregledbe.
3. Pućka osiguranja na male glavnic bez liećnićke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (zita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploća protiv razlupanja.
Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: K 1.410.816.28
Od toga jamćevne zaklade: K 1.000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2.619.582.36

Za Dalmaciju pobliće obaviesti daje: Glavno Povjerenićevo i Nadzornićevo „Croatia“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356. - -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

58

Hrvatska tiskara u Šibeniku

preporučuje svoje bogato obnovljeno skladište tiskanica za obćine i župne urede. Narućbine se obavljaju brzo i taćno a cene su vrlo umjerene.

Najmodernije posjetnice i vjenćane karte uz vrlo umjerene cene izradjuje

Hrvatska tiskara u Šibeniku.

Prva hrv. tvornica voštanih sveća Vlad. Kulića u Šibeniku.